

показник є вищим за середній світовий (0,682), проте він залишається нижчим від середнього європейського показника (0,751) [3].

У 1994 р. Україна посідала за ІРЛП 45, у 2003 р. – 75, а у 2011 р. – 76 місце серед 187 країн світу, що входять у цей рейтинг. Перші позиції у 2011 р. зайняли Норвегія, Австралія, Нідерланди, США, Нова Зеландія, 187 позиція – у республіки Конго. Попереду України такі країни як Грузія, Росія та Білорусь. Середня тривалість життя при народженні в Україні за розрахунками ПРООН – 68 років, ВВП на душу населення – 6175 дол. США, рівень грамотності дорослого населення 99,7% [3].

Наведені значення складових ІРЛП свідчать про значне недовикористання наявного людського потенціалу України. Найбільший позитивний вплив на загальний показник розвитку людського потенціалу нашої країни має освітня компонента – індекс рівня освіченості, що є більшим від загальносвітового рівня.

Соціально-економічна концепція людського розвитку констатує, що матеріальний добробут, досягнутий у країні на теперішній час не гарантує їй економічного процвітання у майбутньому. Очевидно, що тут має місце принцип спадної корисності доходу для розвитку людського потенціалу. Проте, якщо отриманий дохід достатньою мірою інвестувати у розвиток людського потенціалу, то й економічні показники у майбутньому будуть набагато кращими, ніж сьогодні.

Серед шляхів оптимізації зв'язку між економічним зростанням та розвитком людського потенціалу, які належним чином треба врахувати при формуванні та впровадженні стратегії розвитку національної економіки, можна виділити такі: нарощення інвестицій в освіту, охорону здоров'я, професійну підготовку, розвиток ефективної системи безперервної освіти; збалансування якості пропозиції робочої сили та попиту на неї; забезпечення справедливого розподілу доходу і багатства, що забезпечить матеріальну основу розвитку людського потенціалу менш конкурентоспроможних груп населення; досягнення збалансованості соціальних витрат, гармонізація національної соціальної політики з європейською; розробка та впровадження національної концепції гнучкої зайнятості молоді, розвиток молодіжного підприємництва; розширення можливостей людей здійснювати свій вибір у політичній, соціальній і економічній сферах.

Отже, вибір орієнтованого на розвиток людського потенціалу типу економічного зростання потребує кардинально нового співвідношення економічного і соціального аспектів суспільного прогресу, формування засад соціально орієнтованої економіки з „людським обличчям”.

Література

1. Грішнова О.А. *Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник* / О.А. Грішнова. - [4-те вид., оновл.] – К.: Знання, 2009. – 390с.
2. Стефанишин О.В. *Людський потенціал економіки України: монографія* / О.В. Стефанишин. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 315с.
3. *Україна втратила позиції у рейтингу розвитку людського потенціалу* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/34502>.

Аліна ЖУКОВСЬКА

Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Конституція України [1] визнає людину, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, а права споживачів належать до найголовніших соціальних прав громадян, захист яких покладено на державу.

Відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів» [2] споживачі, під час придбання, замовлення або використання продукції, робіт або послуг, які реалізовується на території України, для задоволення своїх особистих потреб мають право на: державний захист своїх прав; належну якість продукції та обслуговування; безпеку продукції; необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її

виробника (виконавця, продавця); відшкодування шкоди, завданою дефектною чи фальсифікованою продукцією або продукцією неналежної якості, а також майнової та моральної (немайнової) шкоди, заподіяної небезпечною для життя і здоров'я людей продукцією у випадках, передбачених законодавством; звернення до суду та інших уповноважених органів державної влади за захистом порушених прав; об'єднання в громадські організації споживачів (об'єднання споживачів).

За даними Державної інспекції України з питань захисту прав споживачів [3], більш як 90% комерційних підприємств в Україні – виробники, постачальники, підприємства сфери послуг та ін. – працюють з порушенням прав споживачів.

Споживчий ринок України переповнений небезпечними низькоякісними або підробними товарами, особливо харчовими продуктами та алкогольними напоями. Часто порушується право споживачів на вчасну, достовірну та доступну інформацію про товари, роботи та послуги. Якість основних послуг, таких як медичні та житлово-комунальні, потрібно серйозно підвищувати. Крім того, у сучасній Україні постали й нові виклики для захисту прав споживачів, зокрема щодо якості та безпечності генетично-модифікованих організмів (ГМО), електронної комерції, послуг мобільних операторів і багато іншого.

За результатами опитування, яке проводилось на інтернет-порталі «Портал споживача», 71,66 % респондентів вважають діючу систему захисту прав споживачів в Україні неефективною, а лише 10,08 % – ефективною [4].

До основних причин низької ефективності діючої системи захисту прав споживачів в Україні можна віднести: неоднозначні положення законодавства, що перешкоджають належному захисту споживачів; відповідальність за порушення надто незначна, не стимулює до відмови від порушень; неефективний захист споживачів у сфері робіт і послуг; обмеження доступу до ключової інформації підприємств про споживчі товари; недостатні можливості для тестування та визначення дефектів у продукції; незадовільне інформування урядом споживачів; складний доступ до державних органів, відповідальних за захист споживачів на місцевому рівні; уряд не підтримує і не співпрацює з організаціями громадянського суспільства, що займаються захистом споживачів; відсутність колективного або групового судового захисту; відсутність національної стратегії, програми чи плану реформування у сфері захисту споживачів [5].

Необхідність удосконалення діючої системи захисту прав споживачів в Україні мимохідь згадується у двох вітчизняних стратегічних документах, зокрема: в Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», в якій поліпшення захисту прав споживачів визнане як одне із завдань пріоритету «Поліпшення бізнес-клімату й залучення інвестицій» у розділі «Дерегуляція й розвиток підприємництва», підрозділі 6 «Забезпечення безпеки продуктів харчування (санітарні й фітосанітарні норми)», а також в Посланні Президента України до Верховної Ради України під назвою «Модернізація України – наш стратегічний вибір» від 20 квітня 2011 року, в якому формування системи захисту прав споживачів для отримання товарів і послуг належної якості в достатньому обсязі за економічно обґрунтованими цінами названо одним із завдань розвитку та стимулювання конкуренції, необхідної для становлення місткого внутрішнього ринку. Тобто удосконалення діючої системи захисту прав споживачів в Україні не визнається як окремий вектор реформ, а лише частково згадується в переліку більш конкретних заходів і дій.

Така ситуація породжує необхідність розробки основних концептуальних положень державної політики в сфері захисту прав споживачів, яка повинна охоплювати: ліквідацію законодавчих та інституційних прогалин, які перешкоджають ефективному захисту споживачів, передусім положення про «істотні недоліки» та інші розпливчасті положення, що уможливають неоднозначні тлумачення та суперечать іншим законам; законодавче закріплення механізму колективних позовів від невизначеного кола позовників; запровадження спрощеної, прискореної процедури для судового розгляду справ, що стосуються прав споживачів; ліквідацію законодавчих та інституційних прогалин, які обмежують доступ споживачів до ключової інформації про продукцію, особливо можливість класифікувати інформацію про товар як «комерційну таємницю»; надання споживачам широкого доступу до незалежних випробувальних лабораторій і

державних органів захисту прав споживачів на місцевому рівні; скасування законодавчих положень, що стосуються захисту споживачів, які суперечать щойно запровадженій системі державного ринкового нагляду; забезпечення постійної співпраці уряду зі споживчими НУО та підтримки їхньої діяльності й ініціатив; прийняття норм і стандартів ЄС щодо споживчих товарів і прав споживачів; включення цих реформ до національної програми реформ і розробку програми та плану реформ.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Про захист прав споживачів : закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII // *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР)*. – 1991. – № 30. – С. 379.
3. Офіційний сайт Державної інспекції України з питань захисту прав споживачів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dsiu.gov.ua/>
4. Інтернет-портал «Портал споживача» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consumerinfo.org.ua/news/>
5. Шевляков І. Захист споживачів в Україні. Міжнародний центр перспективних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.icps.com.ua/reforms/protecting_consumers.html

Олександр ЖУРИЛО

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В ГАЛУЗІ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Діюча модель фінансування фізичної культури і спорту ґрунтується на тому, що надання населенню фізкультурно-оздоровчих, спортивних послуг здійснюється за рахунок поєднання фінансування з державного і місцевих бюджетів різних рівнів із широким залученням позабюджетних коштів, а саме, які надходять у результаті власної діяльності фізкультурно-спортивних споруд і коштів населення. Також передбачено використання коштів на цілі фізичної культури і спорту з фонду соціального страхування і позабюджетних надходжень: внесків підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, окремих осіб, коштів від фінансово-господарської діяльності закладів фізичної культури і спорту та організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, від продажу прав на використання спортивної символіки і на телевізійну трансляцію спортивних змагань, від проведення фізкультурно-спортивних та інших видовищних заходів, спортивних лотерей. [1]

Аналізуючи сучасну економічну модель сфери фізичної культури і спорту України, слід звернути увагу на наявність низки протиріч, які виникли під впливом сукупності чинників, головними серед яких можна визначити такі: зміну ролі держави у забезпеченні життєдіяльності фізкультурно-спортивних організацій; активне проникнення у сферу фізичної культури і спорту ринкових відносин; виникнення раніше непритаманного сфері приватного сектора; формування ринку фізкультурно-спортивних послуг.

Одним із визначальних протиріч сучасного етапу розвитку економіки фізичної культури і спорту в Україні є гостра невідповідність між намаганням держави зберегти провідну роль в забезпеченні життєдіяльності сфери і її обмеженими ресурсними можливостями. Сьогодні реалізується курс не лише на збереження, а у багатьох випадках - і на посилення ролі держави у розвитку сфери фізичної культури і спорту. Про це свідчать, зокрема, ухвалення відповідних нормативно-правових актів: 7 актів Верховної Ради України, серед яких 6 законів та 1 постанова, 16 указів та розпоряджень Президента України, 42 постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України. Маючи такі законодавчо забезпечені економічні повноваження, держава мала б досягти істотного економічного впливу на сферу фізичної культури і спорту. Однак цього не відбувається у практичному житті, оскільки держава реально не спроможна підкріпити отримані повноваження відповідними фінансовими ресурсами.